Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi

ISSN: 2147 - 1037

http://kefad.ahievran.edu.tr

Enstrümantal Müziği Çalışırken ve Öğrenirken Kullanılan Stratejiler Ölçeğinin Yapı Geçerliğinin İncelenmesi*

Mehtap Aydıner Uygun

Özlem Kılınçer

DOI:10.29299/kefad.2018.19.02.008 Makale Bilgileri

Yükleme:18/03/2018 Düzeltme:22/07/2018 Kabul:30/07/2018

Özet

Enstrümantal müziğin teknik ve müzikal açıdan doğru, kalıcı bir şekilde öğrenilmesinde ve öğrenene bağımsız öğrenebilme niteliği kazandırılabilmesinde çeşitli stratejilerin kullanılması önem taşımaktadır. Bu durum enstrümantal müziğin çalışılmasında ve öğrenilmesinde kullanılan stratejilerin belirlenmesini gerektirmektedir. Enstrümantal müziğin çalışılması ve öğrenilmesinde kullanılan stratejilerin belirlenmesi, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıyla mümkündür. Bu çalışmanın amacı, Enstrümantal Müziği Çalışırken ve Öğrenirken Kullanılan Stratejiler Ölçeğinin yapı geçerliğinin doğrulayıcı faktör analiziyle incelenmesidir. Çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Türkiye'deki 4 farklı üniversitenin müzik öğretmenliği lisans programında öğrenim görmekte olan 273 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteler: Dokuz Eylül Üniversitesi (n=80, %29.3), Marmara Üniversitesi (n=15, %5.5), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi (n=95, %34.8) ve On Dokuz Mayıs Üniversitesi'dir (n=83, %30.4). Çalışma kapsamındaki ölçek "dikkat stratejileri, yineleme stratejileri, anlamlandırma stratejileri, eklemleme-örgütleme stratejileri ve anlamayı izleme stratejileri" olmak üzere beş boyutu içermektedir. Ölçeğin tamamı 39 maddedir. Dikkat stratejileri boyutunda 7 madde, yineleme stratejileri boyutunda 5 madde, anlamlandırma stratejileri boyutunda 6 madde, eklemleme-örgütleme stratejileri boyutunda 7 madde ve anlamayı izleme stratejileri boyutunda da 14 madde bulunmaktadır. Analizler LISREL 8.5 programıyla uygulanmıştır. Çalışma sonucunda ölçeğin maddeleriyle gizil değişkenler arasındaki standartlaştırılmış yükler 0.40 ve üzerinde bulunmuştur. Modelin ki-kare değeri 710.494, serbestlik derecesi ise 692 olarak hesaplanmıştır. Sonuçlar, ölçeğin iyi bir uyuma sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Enstrümantal müzik, Çalışma ve öğrenme stratejileri, Ölçek, Doğrulayıcı faktör analizi

Sorumlu Yazar : Mehtap Aydıner Uygun, Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, mehtapaydineruygun@yahoo.com.tr, ORCID ID: 0000-0001-9870-7335

Özlem Kılınçer, Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacıbektaş Veli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü, ozlemkilincer@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8108-4282

*Bu makalenin bir kısım sonuçları, 18-20 Mayıs 2017 tarihinde Alaaddin Keykubat Üniversitesi'nde düzenlenen II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda [ASOSCONGRESS 2017] bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Müzik hem sanattır, hem bilim. Dolayısıyla hem duygusal olarak algılanabilmeli, hem de akıl ile kavranabilmelidir. Herhangi bir sanat ya da bilim dalındaki gibi müzikte de, bilgiye ya da ustalığa giden yolda "kestirmeler" yoktur (Karolyi, 1995). Bilgelik ya da ustalık yolu, çeşitli güçlükteki pek çok problemi içerir. Müzisyen, bilgelik ya da ustalık yolunda ilerleyebilmek için karşılaştığı problemlerin çözümüne yardımcı olabilecek çeşitli araçlara gereksinim duyar. Bu araçlar, müzisyene nasıl daha iyi ve etkili bir şekilde çalışıp öğrenebileceğinin anahtarlarını sunan stratejilerdir.

Stratejiler, görevin doğasına bağlı olarak değişebilir. Bu bakımdan araştırmacılar, çalışma ve öğrenme stratejilerini çeşitli sınıflamalar yaparak ele almışlardır. Literatürde en çok dikkate alınan sınıflamaya göre stratejiler: Temel ve karmaşık öğrenme durumları için tekrar, anlamlandırma, örgütleme stratejileri ile duyuşsal ve güdüsel stratejileri içermektedir (Mayer, 1988, s.14; Weinstein ve Mayer, 1986, s.316). Yine başka bir sınıflamaya göre çalışma ve öğrenme stratejileri (Gagné ve Driscoll, 1988, s.134-138): Dikkat stratejileri, kısa süreli belleği geliştirme stratejileri, kodlamayı artırma stratejileri, geri getirmeyi artırma stratejileri ve izleme-yöneltme stratejileridir. Müzik alanındaki bazı çalışmalarda (Örneğin; Yokuş, 2009; 2010) bu sınıflamaya göre çalışma ve öğrenme stratejilerinin ele alındığı görülmektedir. Öğrenme stratejileri ayrıca 1991'de Pintrich, Smith, García ve McKeachie tarafından geliştirilen Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeğindeki (MSLQ) iki ana boyuttan birini oluşturmaktadır. Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeğinin (MSLQ) öğrenme stratejileri boyutunda yer alan stratejiler üç grupta toplanmıştır. Bu stratejiler: Bilişsel stratejiler, üst bilişsel stratejiler ve kaynak yönetimi stratejileridir. Müzik alanındaki araştırmalarda bu stratejilerden ikisi (McCormick ve McPherson, 2003; Nielsen, 2008) ya da üçü (Nielsen, 2004) üzerinde odaklanılarak öğrencilerin kullandıkları çalışma ve öğrenme stratejilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma ve öğrenme stratejileri ile ilgili yapılan sınıflamalar içerisinden Weinstein ve Mayer'in (1986) sınıflandırması genel kabul gören ve birçok araştırmaya (Aicher, 1998; Nielsen, 1999a, 1999b; 2001; Aydıner-Uygun ve Kılınçer, 2012a, 2012b; 2017a, b, c; Kılınçer ve Aydıner-Uygun, 2013a, 2013b, 2017) konu olan bir sınıflamadır. Bu çalışmaya temel olan çalışma ve öğrenme stratejileri sınıflaması da Weinstein ve Mayer'e (1986) ait sınıflamadır. Fakat Weinstein ve Mayer'in (1986) sınıflandırmalarında bazı öğrenme stratejileri (yineleme, anlamlandırma ve örgütleme) temel ve karmaşık olarak iki ayrı grupta ele alınırken, bu çalışmada böyle bir ayrıma gidilmemiştir. Bu yolla oluşturulan sınıflandırmaya ek olarak Gagné ve Driscoll (1988) tarafından oluşturulan çalışma ve öğrenme stratejileri sınıflandırmasındaki alt boyutlardan biri olan dikkat stratejileri de çalışmaya dâhil edilmiştir. Dikkat stratejilerinin çalışma kapsamına alınma nedeni, bilgiyi işleme kuramına dayalı olarak geliştirilen öğrenme stratejilerinden birinin de dikkat stratejisi olarak ifade edilmesidir

(Gagné ve Driscoll, 1988; O'Malley, Russo, Chamot ve Stewner- Manzares, 1988; Öztürk, 1995; Senemoğlu, 2010; Subaşı, 2004).

Müzik alanına uygunluk göstermesi için Weinstein ve Mayer'in (1986) bilişsel olarak ifade ettikleri tüm stratejiler, psikomotor olanları ifade etmek amacıyla da kullanılabilir. Nitekim Weinstein ve Mayer'in öğrenme stratejileri yaklaşımlarının temel alındığı ilgili çalışmalardaki (Nielsen, 1999a, 1999b) ölçme araçlarında, müziğin doğasına uygun olarak bir takım psikomotor davranışların ifade edildiği maddelerin bulunduğu görülmektedir. Bu maddelerden bazıları: "Bölümleri farklı tempolarda çalma, her eli ayrı olarak ya da birlikte çalma, sistemli bir şekilde bir bölümün ritmik yapısını değiştirerek çalma vb." şeklindedir. Bu çalışmada da öğrenme stratejisi kavramı Weinstein ve Mayer'in (1986, s.315) verdiği tanıma uygun olarak -öğrenme esnasında bir öğrenenin meşgul olduğu ve öğrenenin kodlama sürecine etki eden düşünce ve davranışlar- şeklinde kullanılmaktadır. Böylelikle, herhangi bir öğrenme stratejisinin amacı, öğrenenin seçtiği, elde ettiği, organize ettiği yeni bilgiye ya da davranışa erişme yolu olabilir. Bu yoruma göre; bir strateji hem düşünceyi hem de edimi (eylemi) içermektedir. Strateji sadece "saf" bilişsel bilgi süreci değildir. Strateji aynı zamanda öğrenme materyaline yönlendirilmiş farklı edim biçimlerinden oluşmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Enstrümantal Müziği Çalışırken ve Öğrenirken Kullanılan Stratejiler Ölçeğinin yapı geçerliğinin doğrulayıcı faktör analiziyle incelenmesidir. "Enstrümantal Müziği Çalışırken ve Öğrenirken Kullanılan Stratejiler Ölçeğine" göre stratejiler: Dikkat stratejileri, yineleme stratejileri, anlamlandırma stratejileri, eklemleme-örgütleme stratejileri ve anlamayı izleme stratejileri olmak üzere beş grupta toplanmıştır. Aşağıda bu stratejiler kısaca tanıtılarak ölçekte ne şekilde yer aldıklarına ilişkin örnekler verilmektedir.

Dikkat Stratejileri

Dikkat stratejileri, öğrenilecek müzik üzerinde işaretlemeler yapılması yoluyla zihinsel faaliyetin odaklaşmasını sağlar. Müzik alanındaki literatür verileri incelendiğinde, enstrümantal müziği çalışırken ve öğrenirken kullanılabilecek dikkat stratejileri hakkında pek çok önerinin bulunduğu fark edilebilir. Örneğin; piyano pedagogu Pamir (1984); günlük çalışmalarda eserde geçen bağlar, süslemeler, nüanslar, parmak numaraları, pedal yerleri gibi en küçük ayrıntıların bile gözden kaçırılmaması gerektiğini belirtirken dikkat stratejilerine vurgu yapmaktadır. Fenmen (1997) dikkat stratejileriyle ilişkili olarak çalışılacak eserde geçen nota yanlışlarının, ton değişimleri ve kadansların kalemle işaretlenmesi, eser üzerinde kolayca çalınabilecek parmak numaralarının yazılması, form bakımından eserin analiz edilmesi gibi çalışmaların gerekliliğinden bahsetmiştir. Demirova (2008), öğrencinin dikkatini öğrenilecek konuya çekmek amacıyla nota üzerinde renkli kalemlerle önemli

yerlerin altını çizme, boyama ya da çeşitli simgelerin kullanılmasının etkili stratejiler olduğundan söz etmiştir.

Enstrümantal Müziği Çalışırken ve Öğrenirken Kullanılan Stratejiler Ölçeğinde dikkat stratejileri: Müziğin ton/mod değişimlerini işaretleme, tempo/tempo değişim yerlerini işaretleme, hız ve gürlük terimlerini işaretleme, zor pasajlarını işaretleme, süslemelerin yerlerini ve açıklamalarını işaretleme gibi ifadeleri içeren maddelerle yer almaktadır (Aydıner-Uygun ve Kılınçer, 2017a).

Yineleme Stratejileri

Yineleme stratejileri, müzisyenlerin çalışma pratiklerinde başvurduğu belki de en eski stratejilerdir. Nota yazısı bulunmadan önceki dönemlerden itibaren müziğin kulaktan kulağa yayıldığı göz önüne alındığında, müziğin değiştirilmeden aktarılmasını sağlamak çok sayıda yinelemeyi gerektirmiştir. Yineleme stratejileri, enstrümantal müziği öğrenirken kasın beyinden gelen iletilere uygun olarak işlerlik kazanmasında önem taşır. Enstrümantal müziğe uygun kas hafızasının oluşturulması ve geliştirilmesi, şüphesiz sürekli yinelemeyle mümkündür.

Müzik alanındaki literatür verileri incelendiğinde, yineleme stratejilerinin kullanımına yönelik önerilerle karşılaşılabilmektedir. Örneğin Hallam (1997), yeni başlayan enstrüman öğrencilerinin bilişsel, işitsel ve teknik becerilerindeki gelişimlerinin otomatikleştirilebilmesi için düzenli yineleme yapılmasını tavsiye etmiştir. Jørgensen (2004), eserdeki zor pasajların iyice öğrenilmesi için bu pasajların hâkimiyet kazanılıncaya kadar yinelenmesi gerektiğini öne sürmüştür. Kochevitsky'e göre (1967, s.50); kompozisyonun tümü ara ara zihinden çalışılmalı ve Busoni'nin "Kişi sürekli piyano başında olursa müziksel manayı yitirir" uyarısı dikkate alınmalıdır. Maris'e (2000, s.114) göre; müzisyenler için yineleme stratejileri bir hareketin yinelenmesinden daha da ileriye giden bir aktivitedir. Yineleme stratejileri; konsantrasyonu, dikkatli dinlemeyi ve duymayı gerekli kılmaktadır.

Enstrümantal Müziği Çalışırken ve Öğrenirken Kullanılan Stratejiler Ölçeğinde yineleme stratejileri: Müziğin bütününü, zor pasajlarını, hata yapılan bölümlerini, el pozisyonlarını/parmak geçişlerini çalma kolaylığı elde edilinceye kadar enstrümanda yineleme ya da enstrümanda çalmadan zihinsel olarak yineleme gibi ifadeleri içeren maddelerle yer almıştır (Aydıner-Uygun ve Kılınçer, 2017a). Ancak öğrenmedeki kalıcılığın sağlanmasında daha üst düzey bilişsel eylemleri içeren çalışma ve öğrenme stratejilerinin kullanımı söz konusudur. Bu eylemler, anlamlandırma ve eklemleme-örgütleme stratejileri ile mümkün olabilir.

Anlamlandırma Stratejileri

Anlamlandırma stratejileri, sahip olduğumuz bilgi veya uzun süreli belleğimize depoladığımız bilgi ile hatırlanmasının önemli olduğunu düşündüğümüz bilgi arasında bağlantılar

kurma amacını sergilemektedir. Başarılı öğrenme, var olan bilgi ile yeni bilgi arasında ilişkiler kurmayı içermektedir. Yeni bilgi, önceki bilginin üzerine kurulmalı ve ilişkilendirilmelidir (Cornford, 2002, s.362). Nielsen (1999b) anlamlandırma stratejileriyle ilişkili olarak her çalışma alanı çerçevesinde müzik materyalinin analiz edilmesi ile yeni, aynı ve ilgili ölçülerin birbirinden ayırt edilebileceğini belirtmiştir.

Enstrümantal Müziği Çalışırken ve Öğrenirken Kullanılan Stratejiler Ölçeğinde anlamlandırma stratejileri: Yeni öğrenilen müziğin tonal/modal, ritmik, teknik özellikleriyle önceden öğrenilen müziğin tonal/modal, ritmik, teknik özellikleri arasında benzerlik/farklılık ilişkileri kurma gibi ifadeleri içeren maddelerle yer almaktadır (Aydıner-Uygun ve Kılınçer, 2017a).

Eklemleme-Örgütleme Stratejileri

Eklemleme-örgütleme stratejileri öğrenilecek müziği anlamlandırmanın yollarındandır. Maris (2000) eklemleme-örgütleme stratejileriyle bağ kurulabilecek şekilde bir eser çalışılırken kişiye anlamlı gelebilecek sözel ve grafiksel açıklamalar oluşturulmasını önermiştir. Yine eklemleme-örgütleme stratejileriyle ilişkili bulunan Fenmen'in görüşüne göre (1997); müzisyen çaldığı eserdeki gülen, düşünen, düşlere dalan vb. karakter değişimlerini zihninde izleyebilmelidir.

Enstrümantal Müziği Çalışırken ve Öğrenirken Kullanılan Stratejiler Ölçeğinde eklemleme-örgütleme stratejileri: Müzikte soyut olan durumların somut duruma getirilmesi, müziksel ifadenin zihinde canlandırılmaya çalışılması, müziğin akılda kalıcılığını sağlayabilecek kodlamaların yapılması, müzikte benzerlik ya da farklılık gösteren yapıların gruplandırılması gibi ifadeleri içeren maddelerle yer almaktadır (Aydıner-Uygun ve Kılınçer, 2017a).

Anlamayı İzleme Stratejileri

Anlamayı izleme stratejileri müziğin öğrenilmesi yolunda yapılan planlamayı, bu planlamanın denetlenmesini, düzenlenmesini ve gerekirse planda değişim yapılmasını içeren stratejilerdir. Anlamayı izleme stratejileriyle ilişkili olarak Geiersbach (2000), öğrenme stratejilerini düzenleyerek ve planlayarak çalışma yapan öğrencilerin kişisel hedeflerine daha kısa zamanda ulaştıklarını keşfetmiştir. Maris de (2000), enstrüman çalışma esnasında bireyin kendisine birtakım sorular sorarak uygulama sırasında neler yapacağına karar vermesinin öneminden bahsetmiştir.

Enstrümantal Müziği Çalışırken ve Öğrenirken Kullanılan Stratejiler Ölçeğinde anlamayı izleme stratejileri: Enstrümantal müziğin teknik ve müzikal gelişime sağlayabileceği katkıları düşünme, müziğe uygun çalışma yöntemleri kullanma, karşılaşılan güçlüklerin nedenlerini belirleme ve bu güçlükleri aşmaya yönelik yöntemler geliştirme gibi ifadeleri içeren maddelerle yer almaktadır (Aydıner-Uygun ve Kılınçer, 2017a).

Yöntem

Bu çalışma tarama modelinde yürütülen bir ölçek geliştirme çalışmasıdır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Türkiye'deki 4 farklı üniversitenin müzik öğretmenliği lisans programında öğrenim görmekte olan 273 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteler: Dokuz Eylül Üniversitesi (*n*=80, %29.3), Marmara Üniversitesi (*n*=15, %5.5), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi (*n*=95, %34.8) ve On Dokuz Mayıs Üniversitesi'dir (*n*=83, %30.4). Öğrencilerin %65.2'si kız ve %34.8'i erkektir. Öğrencilerin %31.1'i 1. sınıf, %24.9'u 2. sınıf, %20.1'i 3. sınıf ve %23.8'i 4. sınıfta öğrenim görmektedir. 18-19 yaş aralığındaki öğrencilerin oranı %26.7, 20-21 yaş aralığındaki öğrencilerin oranı %44 ve 22 yaş üzeri öğrencilerin oranı %29.3'tür. Öğrenciler bağlama (%10.3), gitar (%12.5), kanun (%0.7), keman (%32.6), kontrbas (%3.3), piyano (%2.6), ud (%4.8), viyola (%5.1), viyolonsel (%7.7) ve flüt (%20.5) enstrümanlarının öğrenimini görmektedir.

Veri Toplama Aracı

Enstrümantal Müziği Çalışırken ve Öğrenirken Kullanılan Stratejiler Ölçeği Aydıner-Uygun ve Kılınçer (2017a) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin tamamı 39 maddedir. Dikkat stratejileri boyutunda 7 madde, yineleme stratejileri boyutunda 5 madde, anlamlandırma stratejileri boyutunda 6 madde, eklemleme-örgütleme stratejileri boyutunda 7 madde ve anlamayı izleme stratejileri boyutunda da 14 madde bulunmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin güvenirlik katsayıları *dikkat stratejileri* boyutunda 0.89, *yineleme stratejileri* boyutunda 0.81, *anlamlandırma stratejileri* boyutunda 0.85, *eklemleme-örgütleme stratejileri* boyutunda 0.87 ve *anlamayı izleme stratejileri* boyutunda da 0.93 olarak tespit edilmiştir.

Ölçek, bireylerin enstrümantal müziği çalışırken ve öğrenirken kullandıkları stratejilerdeki düzeylerini belirlemeye yönelik geliştirilen ve bireyin kendisi hakkında bilgi vermesi esasına dayalı bir ölçme aracıdır. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınan toplam puan madde sayısına (39) bölünerek, bireyin enstrümantal müziği çalışırken ve öğrenirken kullandığı stratejilerdeki düzeyi hakkında bilgi edinilebilir.

Verilerin Analizi

Bu çalışma öncesinde açıklayıcı faktör analiziyle beş boyuttan oluştuğu belirlenen ölçeğin faktör yapısı, bu çalışmada 273 müzik öğretmeni adayından oluşan farklı bir gruba uygulanarak doğrulayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur. Analizler LISREL 8.5 programıyla uygulanmış ve

doğrulayıcı faktör analizi bulguları elde edilmiştir. Bulgular, grafikler ve tablolar halinde sunulmuştur.

Bulgular

Tablo 1. *Ölçeğin faktör yüklerine ilişkin dağılımlar*

	Boyutlar				
Madde	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
M1	,717				
M2	,811				
M3	,813				
M4	,799				
M5	,747				
M6	,707				
M7	,513				
M8		,721			
M9		,745			
M10		,528			
M11		,711			
M12		,711			
M13			,652		
M14			,734		
M15			,730		
M16			,640		
M17			,677		
M18			,703		
M19				,647	
M20				,697	
M21				,706	
M22				,778	
M23				,638	
M24				,657	
M25				,675	
M26					,614
M27					,647
M28					,637
M29					,717
M30					,616
M31					,639
M32					,740
M33					,679
M34					,668
M35					,612
M36					,725
M37					,717
M38					,557
M39					,770

Tablo 1'deki bulgulardan, ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerlerinin 0.513 ile 0.813 arasında değişmekte olduğu söylenebilir.

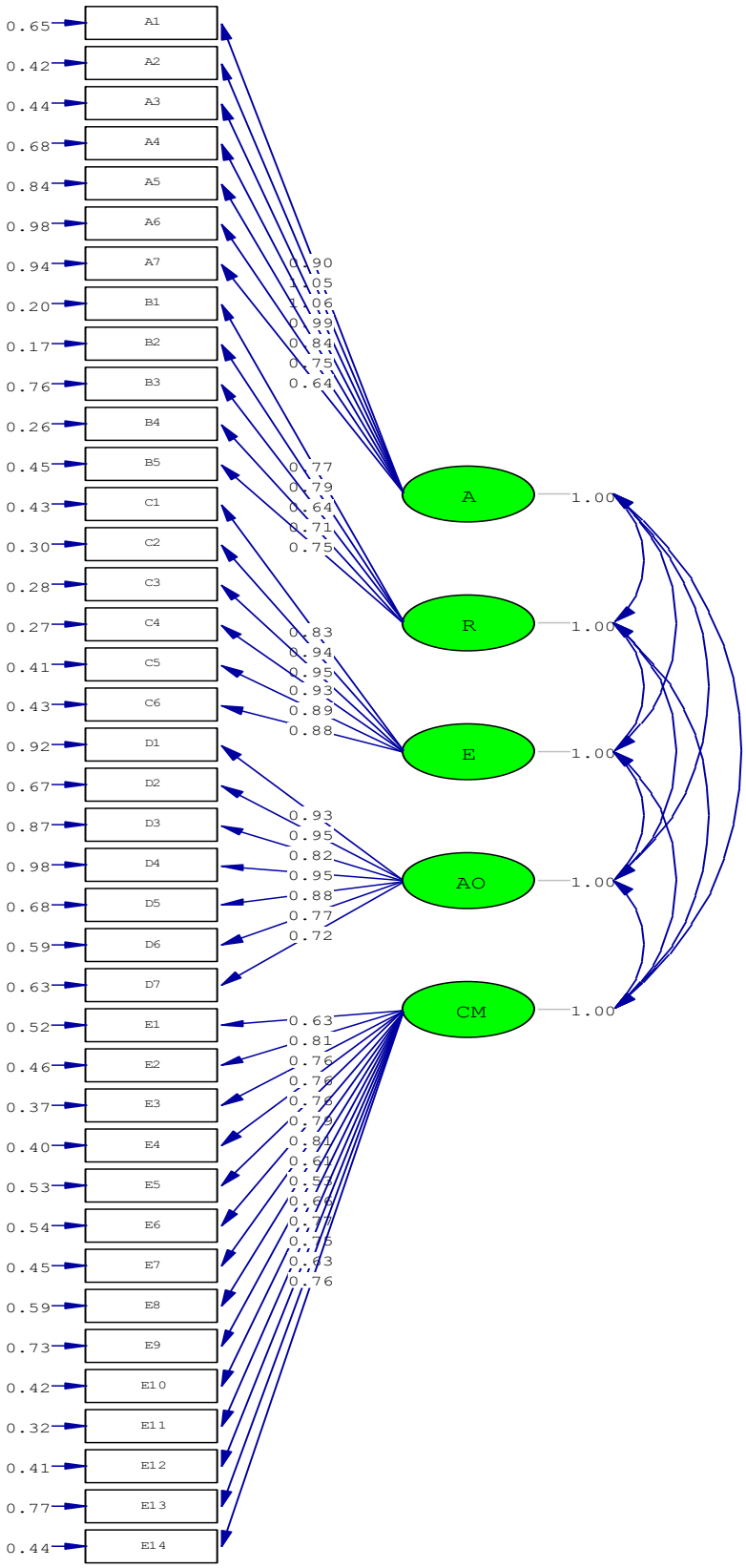

Şekil 1. Doğrulayıcı faktör analizi

Şekil 1'de de görüldüğü gibi; ölçeğin maddeleriyle gizil değişkenler (latent variables) arasındaki standartlaştırılmış yükler 0.40 ve üstündedir. Modelin ki-kare değeri 710.494 olarak hesaplanmıştır ve serbestlik derecesi (sd) 692 bulunmuştur. Dolayısıyla 710.494/692=1.026 değeri iyi

uyumun bir göstergesidir (Korkmaz, Etikan, Demir, Özdamar ve Sanisoğlu, 2013). Diğer uyum istatistikleri ise Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. *Uyum istatistikleri*

Uyum istatistiği	Değeri	İyi uyum aralığı	Kabul edilebilir aralık	Sonuç
χ^2	710.494	$0 \leq \chi^2 \leq 2sd$	$2sd < \chi^2 \leq 3sd$	İyi uyum
χ^2 / sd	1.026	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2 < \chi^2/sd \leq 3$	İyi uyum
RMSEA	0.0186	$0 \leq RMSEA \leq 0.05$	$0.05 < RMSEA \leq 0.10$	İyi uyum
SRMR	0.0785	$0 \leq SRMR \leq 0.05$	$0.05 < SRMR \leq 0.10$	Kabul edilebilir
NFI	0.926	$0.95 \leq NFI \leq 1.00$	$0.90 \leq NFI < 0.95$	Kabul edilebilir
NNFI	0.991	$0.97 \leq NNFI \leq 1.00$	$0.95 \leq NNFI < 0.97$	İyi uyum
CFI	0.992	$0.97 \leq CFI \leq 1.00$	$0.95 \leq CFI < 0.97$	İyi uyum
GFI	0.935	$0.95 \leq GFI \leq 1.00$	$0.90 \leq GFI < 0.95$	Kabul edilebilir
AGFI	0.902	$0.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$0.85 \leq AGFI < 0.90$	İyi uyum

Tablo 2'de; ölçek modelinin verilen uyum istatistiklerinin 6'sında iyi uyum, 3'ünde ise kabul edilebilir bir uyum gösterdiği görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen bulgulara göre, modelin iyi uyum gösterdiği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Enstürmantal Müziği Çalışırken ve Öğrenirken Kullanılan Stratejiler Ölçeğinin yapı geçerliği, doğrulayıcı faktör analiziyle incelenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre; ölçeğin dikkat stratejileri boyutunu 1.06'lık bir yükle "Enstrümantal müzikte geçen hız terimlerini işaretlerim" maddesinin *(bkz. Ek 1, Madde 3)* etkilemekte olduğu bulunmuştur. Bu boyutu en az etkileyen madde ise 0.64'lük yükle "Enstrümantal müziğin zor pasajlarını işaretlerim" maddesidir *(bkz. Ek 1, Madde 7).* Ölçeğin yineleme stratejileri boyutunu en fazla etkileyen maddenin 0.79'luk bir yükle "Enstrümantal müziğin *zor pasajlarını* belirleyerek *çalma kolaylığı* elde edinceye kadar enstrümanımda yinelerim" maddesi *(bkz. Ek 1, Madde 9)* olduğu belirlenmiştir. Bu boyutu en az etkileyen madde ise "Enstrümantal müziğin bütününün ya da bir bölümünün *notalarını* ***görsel*** biçimde zihnimde yinelerim" maddesidir *(bkz. Ek 1, Madde 10)* ve 0.64'lük yüktedir. Ölçeğin anlamlandırma stratejileri boyutunu en fazla etkileyen maddenin 0.95'lik yükle "Enstrümantal müzikte yer alan ritmik özelliklerle önceden öğrenmiş olduğum enstrümantal müziklerde yer alan ritmik özellikler arasında *benzerlik* ilişkileri kurarım" maddesi *(bkz. Ek 1, Madde 15)* olduğu tespit edilmiştir. Bu boyutu en az etkileyen madde ise 0.83'lük yükle "Enstrümantal müzikte yer alan tekniklerle önceden öğrenmiş olduğum enstrümantal müziklerde yer alan teknikler arasında *benzerlik* ilişkileri kurarım" maddesidir *(bkz. Ek 1, Madde 13).* Ölçeğin eklemleme-örgütleme stratejileri boyutunu 0.95'lik yükle "Enstrümantal müzikte yer alan benim için soyut olan bilgi, kavram ya da durumları, zihnimde görsel imajlar oluşturarak somut duruma getiririm. (Örneğin; lento terimi için zihinde kaplumbağanın yürüyüşünü canlandırmak gibi)" maddesinin *(bkz. Ek 1, Madde 20)* bu boyutu en fazla etkileyen madde olduğu

bulunmuştur. Bu boyutu yine 0.95'lik yükle "Enstrümantal müzikte yer alan bazı nota gruplarının akılda kalıcılığını sağlamak için bunları bir sözcük grubu ya da cümle ile kodlarım" maddesinin *(bkz. Ek 1, Madde 22)* aynı düzeyde etkilemekte olduğu tespit edilmiştir. 0.72'lik bir yüke sahip olan "Enstrümantal müzikte yer alan ritim kalıplarını benzerlik/farklılıklarına göre gruplandırarak öğrenirim" maddesinin *(bkz. Ek 1, Madde 25)* ise bu boyutu en az etkileyen madde olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin anlamayı izleme stratejileri boyutunu en fazla etkileyen maddelerin 0.81'lik yükle "Enstrümantal müziğin teknik gelişimime sağlayabileceği kazanımları düşünürüm" *(bkz. Ek 1, Madde 27)* ve "Öğretmenimden yeni bir enstrümantal müziğe ne şekilde çalışmam gerektiğini öğrenirim ve o doğrultuda çalışırım" *(bkz. Ek 1, Madde 32)* olduğu tespit edilmiştir. Bu boyutu en az etkileyen madde ise 0.53'lük bir yükle "Enstrümantal müziği gereği gibi çalamıyorsam, bu yeterince çalışmadığım içindir" maddesidir *(bkz. Ek 1, Madde 34)*.

Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen sonuçlara göre; Minimum Uyum Fonksiyonu Ki-kare (χ^2) 710.494, Ki-kare/serbestlik derecesi (χ^2/sd) 1.026, Tahminin Kök Hata Kareler Ortalaması (RMSEA) 0.0186, Ölçeklendirilmemiş Uyum İndeksi (NNFI) 0.991, Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI) 0.992 ve Düzeltilmiş Uyum İyiliği İndeksi (AGFI) 0.902 değerinde bulunmuştur. Çalışmada ölçek modelinin bu istatistiklere göre iyi uyum gösterdiği belirlenmiştir. Ölçeğin Standartlaştırılmış Kök Artık Kareler Ortalaması (SRMR) 0.0785, Ölçeklendirilmiş Uyum İndeksi (NFI) 0.926 ve Uyum İyiliği İndeksi (GFI) 0.935 değerlerinin ise kabul edilebilir düzeylerde olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlar, ölçek modelinin iyi uyuma sahip olduğunu göstermektedir.

Bu ölçeğin araştırmacılar için güçlü bir araç olacağı düşünülmektedir. Ayrıca enstrüman öğretiminde öğretmenlerin öğrencilerinin kullandıkları çalışma ve öğrenme stratejilerindeki düzeylerini ölçtükleri bir gözlem aracı olarak da kullanılabilir. Öğretmenler bu ölçek aracılığıyla öğrencilerinin strateji kullanımlarındaki çeşitliliği artırabilecek önlemleri alabilir. Hangi stratejinin, hangi durumlarda ve hangi stilde öğrenen öğrenciler üzerinde etkili olduğunu deneyimleyebilir. Bu ölçek aynı zamanda araştırmacılar için deneysel çalışmalarında kullanabilecekleri bir ölçme aracı olarak düşünülebilir. Bunun için ölçeğin farklı örneklem gruplarına uygulanarak geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yinelenmesi önemlidir.

Araştırmacılar bu ölçek yapısıyla ilişkili olabilecek (Örneğin; enstrümandaki öğrenme yaklaşımı, enstrümandaki başarı hedefi yönelimi gibi) yapıları ölçen geçerlik güvenirliği kanıtlanmış ölçeklerle (Örneğin; Aydıner-Uygun, 2012; 2016; Miksza, Tan ve Dye, 2016), bu ölçek arasındaki ilişkileri inceleyebilirler. Bu ölçek kullanılarak yapılacak farklı çalışmalar aracılığıyla ölçeğin ölçüm gücü sınanabilir.

Kaynakça:

Aicher, C. A. O. (1998). *Strategies for learning piano repertoire: Learning as a process*. Doctoral dissertation, Columbia University Teachers College, AAT 9839045.

Aydıner-Uygun, M. (2012). Scale for determining learning approaches to piano lesson: Development, validity and reliability. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, *51*, 916-927.

Aydıner-Uygun, M. (2016). Çalgıdaki başarı hedefi yönelimi ölçeğinin geliştirilmesi. İçinde Göğüş, G. ve Varlı, E. (Ed.), *Müzikte Performans, Uluslararası Müzik Sempozyumu Tam Metin Kitabı* (ss. 370-383). Bursa: Gaye Kitabevi.

Aydıner-Uygun, M. ve Ö. Kılınçer. (2012a). Piyano repertuvarının öğrenilmesinde öğrenme stratejilerinin kullanılma düzeyleri ile başarı düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi: Güzel sanatlar ve spor liseleri örneği. *e-Journal of New World Sciences Academy*, *7* (2), 199-213.

Aydıner-Uygun, M. ve Kılınçer, Ö. (2012b). Piyano repertuvarının öğrenilmesinde öğrenme stratejilerinin kullanılma düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi: Güzel sanatlar ve spor liseleri örneği. *International Journal of Human Sciences*, *9* (1), 965-992.

Aydıner-Uygun, M. ve Kılınçer, Ö. (2017a). Developing a scale for strategies used during the practice and learning of instrumental music. *Educational Research and Reviews, 12* (8), 518-530.

Aydıner-Uygun, M. ve Kılınçer, Ö. (2017b). Examination of strategies fine arts high school students use during the practice and learning of instrumental music. *Journal of Education and Training Studies, 5* (4), 178-189.

Aydıner-Uygun, M. ve Kılınçer, Ö. (2017c). Orkestra sanatçılarının enstrümanlarındaki müziği çalışırken ve öğrenirken kullandıkları stratejilerin incelenmesi. *IV. Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu,* 26-28 Nisan 2017, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.

Cornford, I. R. (2002). Learning-to-learn strategies as a basis for effective lifelong learning. *International Journal of Lifelong Education, 21* (4), 357-368.

Demirova, G. (2008). *Piyano eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin dikkat toplama yetisine etkisi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Fenmen, M. (1997). *Müzikçinin El Kitabı.* Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Gagné, R. M. ve Driscoll, M. P. (1988). *Essentials of Learning for Instruction.* (2nd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Geiersbach, F. J. (2000). *Musical thinking in instrumental practice: An investigation of practice strategies used by experienced musicians*. Dissertation Abstracts International, *61* (6), AAT. UMI No. 9976723.

Hallam S. (1997). What do we know about practising? Towards a model synthesising the research literature. In Jørgensen, H. ve Lehmann, A. (Eds.), *Does practice make perfect? Current theory and research on instrumental music practice* (pp. 179–231). Oslo, Norway: Norges Musikkhgskole.

Jørgensen, H. (2004). Strategies for individual practice. In Williamon A. (Ed.), *Musical Excellence: Strategies and Techniques to Enhance Performance* (pp. 85–103). New York, NY: Oxford University Press.

Karolyi, Otto. (1995). *Müziğe Giriş.* Çeviren: Mehmet Nemutlu. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Kılınçer, Ö. ve Aydıner-Uygun, M. (2013a). Piyano dersinde kullanılan öğrenme stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi. *International Journal of Human Sciences*, *10* (1), 468-493.

Kılınçer, Ö. ve Aydıner-Uygun, M. (2013b). Müzik öğretmeni adaylarının piyano dersinde öğrenme stratejilerini kullanma düzeylerinin incelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, *8* (2), 206-237.

Kılınçer, Ö. ve Aydıner-Uygun, M. (2017). Amatör ile profesyonel müzisyenlerin enstrümanlarındaki müziği çalışırken ve öğrenirken kullandıkları stratejilerin incelenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences, 8,* 28, ss. (DXXIII-DXXXVI).

Kochevitsky, G. A. (1967). *The Art of Piano Playing: A Scientific Approach.* Los Angeles: Summy-Birchard Inc.

Korkmaz, Ü., Etikan, İ., Demir, O. Özdamar, K. ve Sanisoğlu, S. Y. (2013). Doğrulayıcı faktör analizi ve uyum indeksleri, *Türkiye Klinikleri J Med Sci, 33 (1),* 210-223.

Maris, B. E. (2000). *Making music at the piano: Learning strategies for adult students.* New York: Oxford University Press.

Mayer, R. E. (1988). Learning strategies: An overview. In C. E. Weinstein, E.T. Goetz ve P. A. Alexander (Eds.), *Learning and Study Strategies: Issues in Assessment, Instruction, and Evaluation* (pp. 11-22). New York: Academic Press.

McCormick, J. ve McPherson, G. (2003). The role of self-efficacy in a musical performance examination: An exploratory structural equation analysis. *Psychology of Music, 31* (1), 37–51.

Miksza, P., Tan, L. ve Dye, C. (2016). Achievement motivation for band: A cross-cultural examination of the 2x2 achievement goal motivation framework. *Psychology of Music*, 1-17.

Nielsen, S. G. (1999a). Learning strategies in instrumental music practice. *British Journal of Music Education, 16* (3), 275–291.

Nielsen, S. G. (1999b). Regulation of learning strategies during practice. *Psychology of Music, 27* (2), 218–229.

Nielsen, S. G. (2001). Self-regulating learning strategies in instrumental music practice. *Music Education Research, 3* (2), 155–167.

Nielsen, S. G. (2004). Strategies and self-efficacy beliefs in instrumental and vocal individual practice: A study of students in higher music education. *Psychology of Music, 32 (4),* 418-431.

Nielsen, S. G. (2008). Achievement goals, learning strategies and instrumental performance. *Music Education Research, 10* (2), 235-247.

O'Malley, J. M., Russo, R. P., Chamot, A. U., ve Stewner-Manzanares, G. (1988). Applications of learning strategies by students learning English as a second language. In C. E. Weinstein, E. T. Goetz, ve P. A. Alexander (Eds.), *Learning and Study Strategies: Issues in Assessment Instruction and Evaluation* (pp.215-231). San Diego: Academic Press.

Öztürk, B. (1995). *Genel öğrenme stratejilerinin öğrenciler tarafından kullanılma durumları*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Pamir, L. (1984). *Çağdaş Piyano Eğitimi.* İstanbul: Beyaz Köşk Müzik Yayınları.

Pintrich, P. R., Smith, D. A. F., García, T. ve McKeachie, W. J. (1991). *A manual for the use of the motivated strategies for learning questionnaire (MSLQ)*. Ann Arbor: University of Michigan, National Center for Research to Improve Post secondary Teaching and Learning.

Senemoğlu, N. (2010). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim.* Ankara: Pegem Yayıncılık.

Subaşı, G. (2004). Bilgiyi işleme kuramı. İçinde Ulusoy, A. (Ed.), *Gelişim ve Öğrenme,* (ss.260-305), Ankara: Anı Yayıncılık.

Weinstein, C. E. ve Mayer, R. E. (1986). The teaching of learning strategies. In M. C. Wittock (Ed.), *Handbook of Research on Teaching* (pp. 315-327). New York: Macmillan Company.

Yokuş, H. (2009). *Piyano eğitiminde öğrenme stratejilerinin kullanılmasına yönelik etkinliklerin performans başarısına ve üstbilişsel farkındalığa etkisi.* Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Yokuş, H. (2010). *Müzik öğretmeni adaylarının piyano repertuvarının öğrenilmesine yönelik öğrenme stratejilerini kullanma düzeylerinin incelenmesi.* İçinde *International Conference on New Horizons in Education, Proceedings Book* (pp. 619-625). KKTC.

Ekler:

Ek-1:

Enstrümantal Müziği Çalışırken ve Öğrenirken Kullanılan Stratejiler Ölçeği

(5'li likert kodlama: Hiç, Nadiren, Ara sıra, Sıklıkla, Her zaman)

No	Maddeler
1	Enstrümantal müziğin ton-mod /ton-mod değişimlerini işaretlerim.
2	Enstrümantal müziğin temposunu/tempo değişimlerinin yerlerini işaretlerim.
3	Enstrümantal müzikte geçen hız terimlerini işaretlerim.
4	Enstrümantal müzikte geçen gürlük terimlerini işaretlerim.
5	Enstrümantal müzikte yer alan mordan, tril, grupetto gibi süslemelerin yerlerini işaretlerim.
6	Enstrümantal müzikte yer alan mordan, tril, grupetto gibi süslemelerin seslendirilmelerine ilişkin açıklamaların altını çizerim.
7	Enstrümantal müziğin zor pasajlarını işaretlerim.
8	Enstrümantal müziğin *bütününü* belirli bir *çalma kolaylığı* elde edinceye kadar enstrümanımda yinelerim.
9	Enstrümantal müziğin *zor pasajlarını* belirleyerek *çalma kolaylığı* elde edinceye kadar enstrümanımda yinelerim.
10	Enstrümantal müziğin bütününün ya da bir bölümünün *notalarını* ***görsel*** biçimde zihnimde yinelerim.
11	Enstrümantal müzikte hata yaptığım yerleri doğru şekilde çalabilinceye kadar enstrümanımda sürekli yinelerim.
12	Enstrümantal müzikte yer alan el pozisyonlarını/parmak geçişlerini sürekli çalarak pekiştirmeye çalışırım.
13	Enstrümantal müzikte yer alan tekniklerle önceden öğrenmiş olduğum enstrümantal müziklerde yer alan teknikler arasında *benzerlik* ilişkileri kurarım.
14	Enstrümantal müzikte yer alan tekniklerle önceden öğrenmiş olduğum enstrümantal müziklerde yer alan teknikler arasında *farklılık* ilişkileri kurarım.
15	Enstrümantal müzikte yer alan ritmik özelliklerle önceden öğrenmiş olduğum enstrümantal müziklerde yer alan ritmik özellikler arasında *benzerlik* ilişkileri kurarım.
16	Enstrümantal müzikte yer alan ritmik özelliklerle önceden öğrenmiş olduğum enstrümantal müziklerde yer alan ritmik özellikler arasında *farklılık* ilişkileri kurarım.
17	Enstrümantal müzikte yer alan tonal/modal özelliklerle önceden öğrenmiş olduğum enstrümantal müziklerde yer alan tonal/modal özellikler arasında *benzerlik* ilişkileri kurarım.
18	Etütte/eserde yer alan tonal/ modal özelliklerle önceden öğrenmiş olduğum etütlerde/ eserlerde yer alan tonal/modal özellikler arasında *farklılık* ilişkileri kurarım.
19	Enstrümantal müzikte yer alan benim için soyut olan bilgi, kavram ya da durumları, bir takım görsel işaretler kullanarak somut duruma getiririm. (Örneğin; triole olan yerlere üçgen resmi çizmek, bağ başı bağ sonunu belirten simgeler kullanmak gibi)
20	Enstrümantal müzikte yer alan benim için soyut olan bilgi, kavram ya da durumları, zihnimde görsel imajlar oluşturarak somut duruma getiririm. (Örneğin; lento terimi için zihinde kaplumbağanın yürüyüşünü canlandırmak gibi)
21	Enstrümantal müzikteki ifadeyi zihnimde canlandırmaya çalışarak kısa bir öyküsünü oluşturmaya çalışırım.
22	Enstrümantal müzikte yer alan bazı nota gruplarının akılda kalıcılığını sağlamak için bunları bir sözcük grubu ya da cümle ile kodlarım.
23	Enstrümantal müziğin notalarını hareket yönlerine göre gruplandırarak öğrenirim.
24	Enstrümantal müzikte benzer aralıklarla ilerleme gösteren melodik/armonik yapıları gruplandırarak öğrenirim.
25	Enstrümantal müzikte yer alan ritim kalıplarını benzerlik/farklılıklarına göre gruplandırarak öğrenirim.

26 Yeni bir enstrümantal müziği ele aldığımda ona çalışmanın benim için ne kadar zor olabileceğini tahmin edebilirim.
27 Enstrümantal müziğin teknik gelişimime sağlayabileceği kazanımları düşünürüm.
28 Enstrümantal müziğin müzikal gelişimime sağlayabileceği kazanımları düşünürüm.
29 Enstrümantal müziği nasıl daha iyi çalabileceğimle (seslendirebileceğimle) ilgili sorular sorarım.
30 Enstrümantal müziğe uygun farklı çalışma yöntemleri belirlerim.
31 Enstrümantal müziğe çalışırken uyguladığım yöntemler başarılı olmazsa yeni yöntemler ararım.
32 Öğretmenimden yeni bir enstrümantal müziğe ne şekilde çalışmam gerektiğini öğrenirim ve o doğrultuda çalışırım.
33 Enstrümantal müziği çalarken yaptığım hataları fark ederim.
34 Enstrümantal müziği gereği gibi çalamıyorsam, bu yeterince çalışmadığım içindir.
35 Enstrümantal müzikte karşılaştığım güçlüklerin nedenlerini belirlerim (Örnek: Hatalı parmak numaraları kullanma, teknik, ritmik güçlükler vb.)
36 Enstrümantal müzikte yer alan güçlükleri aşmak için neler yapabilirim? Nasıl daha iyi bir şekilde çalabilirim? Hata yaptığım yerleri nasıl düzeltebilirim vb. Sorular sorarak cevaplandırmaya çalışırım
37 Enstrümantal müzikte yer alan teknik güçlüklere yönelik alıştırmalar yaparak o güçlükleri aşmaya çalışırım.
38 Enstrümantal müzikteki performansımı arkadaşıma, öğretmenime dinletirim ya da kaydederek kendim dinlerim.
39 Enstrümantal müziğe çalışmam sonucunda öğrenmem gerekenleri yeterince öğrenemediğimi anlarsam niçin öğrenemediğimi sorgularım.

*Dikkat Stratejileri: 1-7;
**Yineleme Stratejileri: 8-12;
***Anlamlandırma Stratejileri:13-18;
****Eklemleme-Örgütleme Stratejileri: 19-25;
*****Anlamayı İzleme Stratejileri: 26-39.